

Címzett: david.ujhelyi@im.gov.hu

peter.labody@hipo.gov.hu

Tárgy: távolléti és távoktatási Szjt. módosítás

Tisztelt Főosztályvezető Urak,

Mindenekelőtt köszönjük, hogy a jelen helyzetben is módunk van véleményt nyilvánítani a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény módosításáról, amelynek szükségességével, és a CDSM irányelv érintett rendelkezése átültetésének a közoktatási, felsőoktatási távolléti oktatásra való kötelező áttérés miatti felgyorsításával egyetértünk. A távoktatást segítő hosszabb távú cél ezt a sürgősséget önmagában nem indokolja.

A módosításhoz szeretnénk két véleményt fűzni, és javaslatot is teszünk a szövegbe ágyazva.

Az idő hiányára tekintettel a teljes észrevételünket (a véleményeket is) a megküldött szövegbe iktatjuk be.

A javaslatok azt is tükrözik, hogy a két megkeresett szervezetben hasonló elvek mentén, és személyi átfedés mellett készülnek az anyagok.

A javaslataink a 33 és 34. § keretei között maradnak, ezért az Szjt. 83. § (2) bekezdése alapján hatályuk kiterjed a szomszédos jogi jogosultak teljesítményeinek szóban forgó szabad felhasználására is.

1. Vélemény

Kivétel a kivétel alól

A CDSM Irányelv 5. Cikk (2) bekezdése alapján „a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az (1) bekezdés szerint elfogadott kivétel vagy korlátozás nem alkalmazandó, vagy hogy nem alkalmazandó a művek vagy más védelem alatt álló teljesítmények meghatározott felhasználására vagy típusára, például az elsősorban az oktatási piacra szánt anyagokra és kottákra, amennyiben az e cikk (1) bekezdésében említett cselekményekre vonatkozó, az

oktatási létesítmények szükségleteihez és sajátosságaihoz igazított, megfelelő felhasználási engedélyek könnyen hozzáférhetők a piacon.”

Javasoljuk ennek az alkivételnek is a törvénybe iktatását. Gazdaságilag ellehetetleníti az oktatási anyagok (tankönyvek) kiadóit és szerzőit, ha a javaslat szerint kibővített kivétel a törvény szabályává válik. Nem akadályozható meg hatékonyan a lehívásra hozzáférhetővé tett művek tartós tárolása, és az oktatást igénybe vevők közötti „forgalma”. Emiatt lehet számolni azzal, hogy a tankönyvek és más tananyagok kereskedelmi értékesítését ellehetetleníti, ha a kivétel az ilyen művekre is vonatkozik.

A kották kivétele a szabad felhasználás hatálya alól azért elengedhetetlen, ami miatt az uniós jogalkotó is a kivétel alóli kivétel példaként a jogszabályba iktatta a kotta kivételt a magáncélú többszörözés tekintetében is. Az oktatási célú kottákat a zeneműkiadók a kereskedelmi forgalomban rendelkezésre tartják, és egyben létezésük gazdasági előfeltétele. Ha a kották tárgyai lennének a szóban forgó szabad felhasználásnak, az az oktatási célú, jól működő, kulturális értékfenntartó kottakiadás megszűnésével járna. Ezt a hibát még a veszélyhelyzeti jogalkotás keretében felgyorsított törvénymódosítással sem szabad elkövetni.

2. vélemény

Díjigény

A CDSM Irányelv 5. Cikk (4) bekezdése alapján „A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a jogosultak méltányos díjazásban részesüljenek a műveik és más védelem alatt álló teljesítményeik (1) bekezdés szerinti felhasználásáért.”

A díjigény bevezetését a szabad felhasználás jelentős kiterjesztése fejében indokoltnak tartjuk. Azt belátjuk, hogy a jelen, felgyorsított jogalkotás keretében a díjigény esetleges bevezetésének kellő előkészítésére nincs mód, de szükségesnek tartanánk annak az indokolásban való rögzítését, hogy a jogalkotó a díjigény bevezetését nem zárja ki, és megtárgyalását /egyeztetését a CDSM Irányelv átültetés rendes folyamatában előirányozza. Ezt a vizsgálatot egyébként is el kell majd végezni az Irányelv többi kivételének átültetése kapcsán is.

----- VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

1.2. Az előterjesztés szükségessége

2019 tavaszán elfogadásra került, a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17-i (EU) 2019/790 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: DSM irányelv) 5. cikke egy új a határokon átnyúló online és távoktatási tevékenységre vonatkozó kivételt vezetett be. Az oktatási szemléltetés kizárólagos céljából ezen irányelvben foglalt kivételnek vagy korlátozásnak a művek vagy más védelem alatt álló teljesítmények digitális felhasználási módjaira, az oktatás – többek között az oktatási tevékenységek – támogatására, gazdagítására vagy kiegészítésére való felhasználására kell kiterjednie.

Az irányelv átültetési határideje 2021. június 7. napja, ugyanakkor a járványügyi helyzetre való tekintettel szükségessé vált az implementáció e körben való felgyorsítása.

A koronavírus-járvány okozta helyzetben az iskolai, egyetemi oktatás folytonossága elsősorban távoktatás útján biztosítható. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) a digitális tantermi oktatás jogi kereteit megfelelően biztosítja, ugyanakkor a távoktatással kapcsolatos felhasználási módok (a szerzői műveket átvétel útján tartalmazó tananyag egyedi lehívásra történő hozzáférhetővé tétele, vagyis feltöltése, illetve a diákok, hallgatók eszközein való többszörözése, vagyis letöltése) tekintetében kiegészítésre szorul.

Az előterjesztés ennek megfelelően a DSM irányelv 5. cikkének való megfeleléssel egyidejűleg, a releváns szabad felhasználások módosítása útján megteremti a digitális távoktatás szerzői jogi kereteit, biztosítva ezzel a járvány időszaka alatt és azt követően az oktatási célú szabad felhasználás széleskörű alkalmazhatóságát.

1. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény módosítása

Javaslat

1. §

(a módosítás szakaszszámainak értelemszerű változtatását eredményezi a javaslat elfogadása)

Az Szjt. 33. § a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

E fejezet alkalmazásában biztonságos elektronikus hálózat az olyan műszaki megoldás,

- a) amely megakadályozza a lehívásra hozzáférhetővé tett műnek az iskolai oktatást végző és igénybe vevő személyek körén kívülre irányuló közvetítését, ideértve a nyilvánosság számára lehívásra történő hozzáférhetővé tételt is,
- b) amelyhez kapcsolódóan az iskolai oktatást végző szervezet
 - ba) belső szabályzatban határozza meg az iskolai oktatást végző és azt igénybe vevő személyek körét az a) pont korlátjai között,
 - bb) tájékoztatást ad arról, hogy biztonságos elektronikus hálózaton keresztül lehívásra hozzáférhetővé tett mű kizárólag magáncélra és az iskolai oktatás keretében többszörözhető.

Indokolás:

Az Szjt.-hez már kapcsolódik a biztonságos elektronikus hálózatnak nagyjából-egészében megfelelő fogalom, mégpedig a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 38. §-ának (5) bekezdésében szabályozott szabad felhasználás esetében a nyilvánosság egyes tagjaihoz való közvetítés és a számukra történő hozzáférhetővé tétel módjának és feltételeinek meghatározásáról szóló kormányrendeletben ((Kormányrendelet) használt biztonságos műszaki megoldás fogalom, amelyet formailag is alkalmasabbnak tartanánk a szóban forgó szabad felhasználás kereteinek meghatározására is.

A rendelkezésre álló rövid időben nem javasoljuk a fogalom megváltoztatását, de releváns és kiigazított tartalmának az Szjt-be való átemelését igen. Ennek helye az iskolai oktatás fogalmát meghatározott 33.§ (4) bekezdését követő új bekezdés lehet. (Ez indokoltá teheti a T. jogalkotó mérlegelése szerint a Kormányrendelet szövegének módosítását.)

A fogalom egyrészt meghatározza a korlátozott nyilvánosságot, amely az új szabad felhasználással elérhető. Csak olyan személyek tartozhatnak ebbe a körbe, akik az oktatási feladatokat, ideértve a járulékos, adminisztratív feladatokat is, ellátják, valamint olyan személyek, akik az Szjt-ben körülírt iskolai oktatást igénybe veszik. E személyek köre az egyes, az iskolai oktatási célon belül végzett oktatási tevékenységek esetében különbözik, és az oktatási intézmények belső szabályzatban határozhatják meg a szabad felhasználással érintett személyek körét (pl. külső, megbízott és munkaviszonyban foglalkoztatottoktatók, a köznevelésben a szülők, az oktatási adminisztráció ellátásában részt vevő munkavállalók, a távolléti oktatáshoz szükséges informatikai szolgáltatást nyújtó személyek, és értelemszerűen az oktatást igénybe vevő tanulók, hallgatók).

1. §

(1)

Az Szjt. 34. § (2) bekezdése helyére az alábbi rendelkezés lép:

Nyilvánosságra hozott irodalmi vagy zenei mű részlete, vagy kisebb terjedelmű ilyen önálló mű iskolai oktatási szemléltetés, valamint tudományos ismeretterjesztés céljára a forrás és az ott megjelölt szerző megnevezésével átvehető. Átvételnek minősül a mű olyan mértékű felhasználása más műben, amely az idézést meghaladja.

Indokolás:

CDSM irányelv 5. Cikk (1) bekezdés:

(1) A tagállamok kivételt vagy korlátozást biztosítanak a 96/9/EK irányelv 5. cikkének a), b), d) és e) pontjában és 7. cikkének (1) bekezdésében, a 2001/29/EK irányelv 2. és 3. cikkében, a 2009/24/EK irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében, valamint az ezen irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében meghatározott jogok alól, hogy lehetővé tegyék a művek és más védelem alatt álló teljesítmények oktatási szemléltetés kizárólagos céljára való digitális felhasználását az elérendő nem kereskedelmi cél által indokolt mértékben, feltéve, hogy e felhasználás (...)

(2) A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 34. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) Nem szükséges a szerző engedélye az átvevő mű

a) többszörözéséhez és terjesztéséhez, ha az irányadó jogszabályoknak megfelelően tankönyvvé vagy segédkönyvvé nyilvánítják, és a címdalton az iskolai célt feltüntetik, illetve

b) iskolai oktatás céljából [33/A. §] az iskolai oktatás helyszínén, illetve biztonságos elektronikus hálózaton keresztül történő nyilvánossághoz közvetítéséhez,

feltéve, hogy e felhasználásokra nem üzletszerűen kerül sor.”

Indokolás:

CDSM irányelv 5. Cikk (1) a) valamely oktatási intézmény felelősségi körében **annak helyiségeiben vagy más helyszínen,** vagy kizárólag az oktatási intézmény tanulói vagy hallgatói, illetve oktatói által hozzáférhető, biztonságos elektronikus környezetben belül történik.

(3) Az Szt. 34. §-a a következő (3a) bekezdésekkel egészül ki:

„(3a) A (3) bekezdés b) pontja szerinti felhasználást úgy kell tekinteni, hogy az oktatási intézmény székhelye szerinti tagállamban valósul meg.”

(43) Az Szt. 34. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A mű iskolai oktatási célra iskolai foglalkozás keretében – átdolgozható. Az átdolgozott mű felhasználásához – az iskolai foglalkozás keretében történő előadást és a (3) bekezdés szerinti felhasználást kivéve az eredeti mű szerzőjének engedélye is szükséges.”

Indokolás:

Nem csak a hálózat külső végpontjain, hanem az iskolai helyszínen is átdolgozható a mű. A második mondat kiegészítése pedig a végpontokon történt átdolgozás eredményeként létrejövő műnek a zárt környezetben való megosztását és az iskolai foglalkozáson való előadását teszi lehetővé a szabad felhasználás keretei között.

2. §

Az Szt. 35. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) Könyvként kiadott mű egyes részei, valamint újság- és folyóiratcikkek az iskolai oktatás céljára egy-egy csoport vagy iskolai osztály létszámának megfelelő, valamint a köznevelés, a szakképzés, illetve a felsőoktatás keretében szervezett vizsgákhoz szükséges példányszámban többszörözhetők, az érintett tanulók, hallgatók részére terjeszthetők és az oktatási intézmény biztonságos elektronikus hálózatán keresztül szemléltetés érdekében számukra lehívásra hozzáférhetővé tehetők.”

3. §

Az Szt. 113. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„113. § (1) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről;

- b) a Tanács 93/83/EGK irányelve (1993. szeptember 27.) a műholdas műsorsugárzásra és a vezeték útján történő továbbközvetítésre alkalmazandó szerzői jogra és a szerzői joghoz kapcsolódó jogokra vonatkozó egyes szabályok összehangolásáról;
- c) az Európai Parlament és a Tanács 96/9/EK irányelve (1996. március 11.) az adatbázisok jogi védelméről;
- d) az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban érvényesülő szerzői és kapcsolódó jogok egyes kérdésekben történő összehangolásáról;
- e) az Európai Parlament és a Tanács 2001/84/EK irányelve (2001. szeptember 27.) az eredeti műalkotás szerzőjét megillető követő jogról;
- f) az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről;
- g) az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve (2006. december 12.) a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joghoz kapcsolódó egyes jogokról;
- h) az Európai Parlament és a Tanács 2006/116/EK irányelve (2006. december 12.) a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről és az azt módosító 2011/77/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv;
- i) a Bizottság 2006/585/EK ajánlása (2006. augusztus 24.) a kulturális anyagok digitalizálásáról és online hozzáférhetővé tételéről, valamint a digitális megőrzésről 6. (a) és (c) alpontja;
- j) az Európai Parlament és a Tanács 2012/28/EU irányelve (2012. október 25.) az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól;
- k) a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes műveknek és más teljesítményeknek a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló egyes megengedett felhasználási módjairól, valamint az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2017. szeptember 13-ai (EU) 2017/1564 európai parlamenti és tanácsi irányelv;
- l) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17-i (EU) 2019/790 európai parlamenti és tanácsi irányelv.

(2) Ez a törvény a szerzői és szomszédos jogi védelemben részesülő egyes művek és más teljesítmények hozzáférhető formátumú példányainak a vakok, látáskárosultak és nyomtatott szöveget egyéb okból használni képtelen személyek érdekét szolgáló, határokon átnyúló, az Unió és harmadik országok közötti cseréjéről szóló 2017. szeptember 13-i (EU) 2017/1563 európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapít meg.”

4. §

Hatályát veszti az Szjt. 68. § (2) bekezdésében a „, továbbá iskolai oktatás [33. § (4) bek.]” szövegrész.

5. §

E törvény 1-4. §-a 2020. június 1. napján lép hatályba.

Vélemény: figyelemmel arra, hogy a veszélyhelyzeti távolléti oktatás már március utolsó hete óta folyik, célszerű lenne a lehető legrövidebb időt hagyni a módosítás hatályba lépésére.

6. §

E törvény

a) 1. § (1) bekezdése az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelv (2001. május 22.) az információs társadalomban érvényesülő szerzői és kapcsolódó jogok egyes kérdésekben történő összehangolásáról 5. cikk (3) bekezdés *a)* pontjának, és

b) 1-4. §-a a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17-i (EU) 2019/790 európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikkének való részleges megfelelést szolgálja.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1-2., és 4. §§-hoz

A Javaslat 1-2., és 4. §§-ai a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17-i (EU) 2019/790 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: DSM irányelv) 5. cikkének való megfelelést szolgálják.

A koronavírus-járvány okozta helyzetben az iskolai, egyetemi oktatás folytonossága elsősorban távoktatás útján biztosítható. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) a digitális tantermi oktatás jogi kereteit megfelelően biztosítja, ugyanakkor a távoktatással kapcsolatos felhasználási módok (a szerzői műveket átvétel útján tartalmazó tananyag egyedi lehívásra történő hozzáférhetővé tétele, vagyis feltöltése, illetve a diákok, hallgatók eszközein való többszörözése, vagyis letöltése) tekintetében kiegészítésre szorul.

A DSM irányelv 5. cikke a távoktatás, és a határon átnyúló távoktatás kérdéseit rendezi. Az irányelv átültetési határideje 2021. június 7. napja, ugyanakkor a járványügyi helyzetre való tekintettel szükségessé vált az implementáció e körben való felgyorsítása.

Az Szt. 34. § (3) bekezdése ennek megfelelően tisztázza, hogy az átvevő mű nem üzletszerű szabad felhasználása megvalósulhat többszörözéssel és terjesztéssel, ha az irányadó jogszabályoknak megfelelően tankönyvvé vagy segédkönyvvé nyilvánítják, és a címloldalon az iskolai célt feltüntetik, biztonságos elektronikus hálózaton keresztül történő nyilvánosságához közvetítés útján, iskolai oktatás céljából is, illetve mindkét felhasználási mód együttes fennállása esetén is.

A biztonságos elektronikus környezet fogalma alatt olyan digitális oktatási és tanulási környezetet kell érteni, amelyhez a hozzáférés az oktatási intézmény tanáira és a tanulási programban megfelelő hitelesítési eljárások révén – így különösen jelszó-alapú hitelesítéssel – részt vevő tanulókra vagy hallgatókra korlátozódik.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 93/B.§ (1) bekezdése szerint „... a digitális tananyag és a nevelési-oktatási program részét alkotó információhordozó, feladathordozó (...) tankönyvvé nyilvánítható”. Digitális tananyag pedig lehet online (HTML alapú) tananyag is a törvény végrehajtásáról szóló 501/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet 9/Q.§ (2) bekezdése szerint. Továbbá a 9/Q. § (4) bekezdése lehetővé teszi a tankönyvvé nyilvánítási engedéllyel rendelkező vagy a tankönyvjegyzékre felvehető tankönyv digitálisan rögzített könyv formátumban vagy online digitális tananyag formájában történő közzétételét külön tankönyvvé nyilvánítási eljárás lefolytatása nélkül.

Az Szt. 34. § új (3a) bekezdése a DSM irányelv 5. cikk (3) bekezdésének való megfelelést szolgálja, származási ország elvének átültetése által. E szerint a műveknek és más védelem

alatt álló teljesítményeknek az oktatási célú szemléltetés céljából, biztonságos elektronikus környezetben történő felhasználása úgy tekintendő, hogy kizárólag az oktatási létesítmény székhelye szerinti tagállamban történik.

Az Szjt. 34. § (4) bekezdése egyértelműsítés céljából került módosításra, kiemelve, hogy az átdolgozást megvalósító iskolai foglalkozás történhet biztonságos online környezetben is.

Az Szjt. 35. § (5) bekezdésének módosítása egyértelműsítene, hogy – ahogyan az eddig csak a rendelkezés logikájából kiolvasható – a kivétel túlléphet a többszörözésen. A számítógépes technológia fejlődésével az online, zárt rendszerű vizsgáztatás is lehetségessé vált. A pontosítás annak egyértelműsítését is szolgálja, hogy a kivétel az intézmény biztonságos elektronikus hálózatán keresztül, online lebonyolított vizsgák esetében is alkalmazandó.

Az Szjt. 68. § (2) bekezdésének módosítása pontosítást szolgál, az Szjt. 34.§ (2) bekezdésében feltüntetett oktatási célú felhasználás duplikálásának megszüntetésére a képző-, fotó- és iparművészeti alkotások tekintetében.

A 3. §-hoz

A Javaslat 3. §-a az Szjt. 113. §-ában található jogharmonizációs klauzulában átvezeti a DSM irányelvre vonatkozó hivatkozást.

Az 5-6. §§-hoz

A Javaslat 5-6. §-a a hatályba léptető rendelkezést és a módosító törvény jogharmonizációs záradékát tartalmazzák.